

POROČILO O DELU 2. SKUPINE NA MLADINSKEM ORNITOLOŠKEM TABORU »PTUJ 2004«

PTICE KULTURNE KRAJINE SLOVENSКИH GORIC

Člani skupine: Luka Božič (mentor), Klarisa Sipoš, Barbara Zakšek, Jurij Hanžel, Jan Vodovnik

Uvod

Navedena skupina se je v največji meri ukvarjala s pticami, ki gnezdijo v kulturni krajini. Med našim terenskim delom smo posebno pozornost namenili naslednjim značilnim vrstam ekstenzivne kulturne krajine: rjavemu srakoperju, smrdokavri, zeleni žolni, pogorelčku in velikemu strnadu. Za našo raziskavo smo si izbrali območje v osrednjem delu Slovenskih goric. Ptice smo popisovali na 5x5 km velikem območju (25 km²), ki predstavlja levi spodnji del UTM kvadrata 15/57. Obravnavano območje se nahaja ob Pesniški dolini, med Lenartom in Ptujem. Popisovali smo samo v tistem delu območja, ki leži v Goricah, v sami Pesniški dolini pa nismo popisovali. Letošnje rezultate smo primerjali z rezultati popisa, opravljenega leta 2003 na enako velikem območju Goric zahodno ob območja letošnjih raziskav.

Metoda

Ptice smo popisovali s pomočjo enkratnega štetja na površini med 29.6. in 1.7.2004, večinoma v jutranjem času. Pri tem smo prehodili in pregledali vse negotnate predele izbranega območja, tako da smo se vsaki točki območja približali vsaj na 300 m. Vsakega zabeleženega samca, samico, vsak par ptic in vse speljane mladiče določene ciljne vrste naše raziskave smo obravnavali kot gnezdeč par. Pri tem smo seveda pazili, da registracij nismo podvajali. Položaj vsakega gnezdečega para smo vrisali na digitalni ortofoto posnetek v merilu 1:5000.

Naš namen je bil:

- ugotoviti številčnost, gostoto in oceniti velikosti populacij ciljnih vrst ptic;
- ugotoviti, kako vplivajo različni tipi rabe tal na številčnost vrst in razporeditev teritorijev;
- ugotoviti vpliv različnih struktur na številčnost rjavega srakoperja.

Rezultati

1. Gostote in velikosti populacij posameznih vrst

Na obravnavanem območju smo zabeležili 55 rjavih srakoperjev *Lanius collurio*, 16 zelenih žoln *Picus viridis*, 4 smrdokavre *Upupa epops*, 2 velika strnada *Miliaria calandra* in 8 malih detlov *Dendrocopos minor*. Rezultati zaradi popisa v času po gnezditveni sezoni pri zeleni žolni in malem detlu niso povsem reprezentativni. Gnezditvne gostote obravnavanih vrst so v tabeli 1. Na podlagi dobljenih gostot smo ocenili velikost gnezdečih populacij teh vrst v clotnih Slovenskih goricah (tabela 2). Dobljeni podatki kažejo, da so Slovenske gorice zelo pomembno območje za značilne vrste kulturne krajine, saj tukaj gezdijo visoki deleži

nacionalnih populacij teh vrst. Posebej velja omeniti smrdokavro, ki je v Sloveniji kritično ogrožena vrsta.

Tabela 1

VRSTA	ZAHOD	GOSTOTA (par/ 10 km ²)	EKOL. GOSTOTA (par/ 10 km ²)	VZHOD	GOSTOTA (par/ 10 km ²)	EKOL. GOSTOTA (par/ 10 km ²)
	1852 ha	1852 ha	1026 ha	1214 ha	1214 ha	739 ha
RJAVI SRAKOPER	76	41,0	74,1	55	45,3	74,4
ZELENA ŽOLNA	15	8,1	14,6	16	13,2	21,7
SMRDOKAVRA	6	3,2	5,8	4	3,3	5,4
VELIKI STRNAD	1	0,5	1,0	2	1,6	2,7
POGORELČEK	12	6,5	11,7	0	0,0	0,0
MALI DETEL	0	0,0	0,0	8	6,6	-

Tabela 2

VRSTA	ŠTEVILO GNEZDEČIH PAROV Slovenske gorice (840 km ²)	DELEŽ SLO POPULACIJE (Geister 1995)	DELEŽ SLO POPULACIJE (Novejši podatki DOPPS)	RDEČI SEZNAM SLOVENIJE
RJAVI SRAKOPER	3450-4500	15%	15%	V1
ZELENA ŽOLNA	340-660	25%	30-35%	E2
SMRDOKAVRA	270-330	20-30%	30-45%	E1
VELIKI STRNAD	40-160	4-8%	2-5%	V
POGORELČEK	cca. 280	5-10%	7-15%	E2
MALI DETEL	cca. 280	30-55%	30-55%	V

2. Rjavi srakoper

Dobljeni podatki kažejo, da je rjavi srakoper splošno razširjena vrsta v Slovenskih goricah. Njegova distribucija pa ni enakomerna. Rjavi srakoper je veliko številčnejši v dolinah potokov, kot pa na slemenih gričev. Domnevamo, da je razlog za njegovo odsotnost na slemenih gričev veliko število intenzivnih vinogradov, ki srakoperju ne ustrezajo. Nadalje smo ugotavljali povezavo med številitostjo rjavega srakoperja in prisotnostjo določenih struktur v kulturni krajini. Ugotovili smo, da je več kot 50% vseh registracij rjavega srakoperja v Z popisni površini ležalo na različnih robnih habitatih. Najpomembnejši robni habitat je meja med travnikom in njivo, ostali robni habitat pa so manj pomembni. Ocenjujemo, da robni habitat med travnikom in njivo predstavlja optimalno lovno mesto rjavega srakoperja. Travniki je najugodnejša varianta z vidika razpoložljive prehrane, hkrati pa popolna odprtost tega robnega habitata omogoča srakoperju najboljšo preglednost terena.

Na V popisni površini je bilo registracij srakoperjev na robnih habitatih manj. To je verjetno posledica manjše razdrobljenosti parcel, večje povprečne površine posamezne parcele in

posledično manjšemu številu robnih habitatov. Povprečna velikost parcele na Z delu je 0.79 ha, na V pa 1,07 ha. Na prvem najdemo 126 parcel/ 100 ha, na drugem pa le 94.

Kljub temu pa so bile lokalne gostote na V popisni površini podobno visoke kot na Z in sicer tam, kjer je velika gostota mejic. Tukaj smo primerjali dve enako veliki dolini (100 ha) z različno skupno dolžino mejic. V vseh drugih značilnostih sta si dolini precej podobni, v obeh so prevladujoči tip rabe tal njive. V dolini, ki ima za 1/3 manj mejic, je bilo približno polovico manj rjavih srakoperjev, kar kaže na pomembnost te strukture za rjavega srakoperja (slika 1). V pretežno intenzivni kulturni krajini je vzdrževanje mejic ključnega pomena za ohranitev rjavega srakoperja.

Slika 1

